

L'ESCOLA NORMAL I LA COLONIA ESCOLAR DE PORTO COLOM (1935)

Encara està per a escriure la història d'aquesta Escola Universitària de Professorat (antiga Escola Normal) malgrat siguem un grapat els interessats en la seva investigació. I el nostre interès es nodreix o bé de testimonis documentals (l'arxiu de l'Escola necessita una bona ordenació i ésser posat a punt per a poder ésser consultat) o bé de testimonis personals.

En el cas de la Colònia Escolar de Porto Colom (Felanitx) de l'any 1935 hi coincideixen, per a mi, ambdós testimonis. En primer lloc, haver sentit comentar en repetides ocasions a Melcior Rosselló Simonet, regent de l'Escola Anexa de Pràctiques que enguany, amb molt de sentiment, acomiadam, l'impacte formatiu que li ocasionà la participació en aquesta Colònia, a la qual assistí com a alumne normalista, de tal forma que arribi a afirmar: "Allà m'hi vaig fer mestre".¹ En segon lloc, el fet d'haver arribat a les meves mans —i recobrat de l'oblit i l'abandó— una carpeta que es troba a l'arxiu de l'Escola i que conté considerable

documentació en relació a l'esmentada colònia, merxeidora d'ésser publicada íntegrament.²

Crida molt l'atenció que aquesta colònia escolar hagi estat l'única que mai hagi organitzat l'Escola Normal, malgrat la tradició de les colònies a casa nostra sigui més antiga que a Catalunya.³ Efectivament D. Miquel Porcel i Riera,⁴ regent de l'Escola Anexa de Pràctiques des de l'any 1891 fins l'any 1931, i D. Joan Capó,⁵ Inspector d'Ensenyament Primari des de l'any 1915 fins l'any 1939, feren possible un important moviment de renovació pedagògica mitjançant les colònies escolars. Els principis teòrics no podien ésser altres que els inspiradors de l'Escola Nova (vida a l'aire lliure, mètodes actius, educació de la llibertat i responsabilitat, etc...) amb una forta preocupació biologicista i higienicista —les mesures antropomètriques realitzades abans i després de les colònies ho demostren— i una gran preocupació social (els infants més necessitats d'ajut per al seu desenvolupament físic pertanyien, en general, a classes modestes).

Tot això dins el context dels corrents pedagògics europeus (D. Miquel Porcel era un gran coneixedor pels seus viatges i lectures de la pedagogia europea) i de la tradició institucionista (no oblidem que D. Joan Capó s'havia format a l'Escola Superior de Magisteri de Madrid, fonamentalment inspirada en les aportacions de la Institució Lliure d'Ensenyança.⁶

L'Escola Normal mai havia tingut ni pressupost ni "competència legal" per a organitzar colònies escolars. Però

"Por Orden de la Dirección General de Primera Enseñanza de 6 mayo de 1935 se dispuso que, a título de ensayo, varias Escuelas Normales, entre ellas la de Baleares, organizaran Colonias Escolares que, al mismo tiempo que realizasen de un modo ejemplar esta función circum-escolar, sirviesen para que seis alumnos de la Normal se adiestrasen en la práctica de tales instituciones. Y en 7 del mismo mes fue concedida a esta Escuela Normal la cantidad de 12.500 ptas. para tal fin.

Reunido el Claustro de la Escuela en 16 de Mayo acordó organizar en principio dos Colonias Escolares, una de niños y otra de niñas, de 28 días de duración, encomendando la dirección de las mismas a los profesores numerarios D.ª Catalina Vives y D. José M.ª Eyaralar, dándoles un amplio voto de confianza para que, en unión de la Directora del Centro, D.ª Mercedes Usúa, redactasen el correspondiente plan, hiciesen los nombramientos de personal y resolviesen cuantas incidencias se presentasen. En 25 de Mayo fue remitido a Madrid el proyecto de Colonia Escolar solicitado por la Dirección General y en 1.º de Julio (Gaceta del 11) se dispuso con carácter general y con motivo de economía la reducción a 8.000 ptas. de la subvención concedida.

En vista de ello, de acuerdo con la Directora y colaborando con ella, intentamos que la reducción afectase a los gastos de Instalación, gestionando que la Diputación de Baleares, Ayuntamiento de Palma y Comandancia Militar el que nos proporcionasen las camas y demás enseres que hubieran evitado estos gastos. Fracasaron en absoluto nuestras gestiones y en vista de ello acordamos organizar solamente una Colonia y que ésta fuese de niños, por la mayor facilidad que presentaba el encontrar el personal necesario.

El día 5 de julio se recibió e hizo efectivo el libramiento de 8.000 fas. procediéndose inmediatamente a la organización de la Colonia".⁷

D. Josep M.ª Eyaralar,
(1890-1944)
catedràtic de
Física i Química
de l'Escola Normal.

¹ ROSSELLO SIMONET, M. *L'antiga Escola Normal de mestres*. "Lluc" 602 (1971) p. 16-18.

I a les pàgines 220 i 221 de la meua publicació *Escola i Societat. L'ensenyament a les Illes en el segle XX*. Ed. Moll. Palma. 1978, M. Rosselló torna a parlar de l'experiència a l'esmentada colònia.

² La documentació continguda en aquesta carpeta serà citada en el present article com DAE (Documentació Arxiu Escola).

³ A l'obra de J. VENTALLÓ, *Les escoles populars, ahir i avui*, Ed. Nova Terra, Barcelona, 1968, i en capítol III, dedicat a les colònies escolars, es situa a l'any 1906 l'inici de les colònies a Barcelona (p. 52). A Mallorca, D. Miquel Porcel les dirigia ja des de 1893, patrocinades per la Diputació. Mereixeria tot un capítol apart l'importantíssim paper de D. Alexandre Rosselló, aleshores president de la Diputació, en el desenvolupament i concreció de les inquietuts pedagògiques a casa nostra. A les actes de la Diputació, per exemple, dels anys 1918, 1919 i 1920, es troben no poques referències d'ajuts econòmics donats per la Corporació a nins de Menorca i d'Eivissa per a assistir a colònies. Es pot trobar més informació i bibliografia a "L'Educació a Mallorca. Aproximació Històrica". Varis autors. Ed. Moll. Palma. 1977, pp. 173-175. També D. Llorenç Duran aporta el seu testimoni personal com a director de colònies escolars a la publicació ja esmentada "Escola i Societat. L'ensenyament a les Illes en el segle XX", pp. 152-154.

⁴ Vegi's la seva obreta *Diario de una colonia escolar en Baleares. Puerto de Sóller. Agosto de 1901*. Imp. B. Rotger. Palma. 1901.

⁵ També està per estudiar, de manera crítica i exhaustiva, la personalitat i activitat pedagògica de l'Inspector Capó. Es pot veure, com a introducció sintètica, el capítol "La tasca pedagògica de D. Joan Capó", a la meua publicació, ja esmentada, "Escola i Societat. L'ensenyament a les Illes en el segle XX", pp. 41-48.

⁶ FERRER MAURA, S. *Una institución docente española. La Escuela de Estudios Superiores de Magisterio (1909-1932)*. Madrid. 1973.

⁷ *Memoria sobre la Colonia Escolar de Porto Colom*, p. 1. DAE. Aquesta memòria està acabada el desembre de 1935 i signada per D. Josep M.ª Eyaralar, director de la colònia.

Es trià l'escola de Porto Colom (Felanitx)⁸ com a local de la colònia, tenint en compte les seves característiques d'ubicació, autoritzant D. Joan Capó l'ús de l'edifici (encara no estava estrenat com a escola) i col·laborant en tot.

El personal encarregat de la Colònia, a més del matrimoni Eyaralar-Vives, fou:

Pere Serra Pastor i Gabriel Font Frau, mestres.

Antoni Rosselló Coll, Miquel Briñón Mercant, Joan Pons Ferrer, Antoni Cirerol Lladó, Melcior Rosselló Simonet i Pere Pons Benejam, alumnes de la Normal.

Alguns dels esmentats ja havien participat amb anterioritat a colònies, circumstància que es considerarà a l'hora de la selecció. Es fixà en 27 el nombre d'infants que podien assistir-hi, que havien d'ésser necessàriament alumnes de l'Escola Anxa. El metge escolar de l'Ajuntament de Palma, Dr. Josep M.ª Mulet, els seleccionà únicament segons criteris sanitaris, de tal forma que els més necessitats de la vida de la colònia foren els convocats.⁹ Els serveis domèstics estaven a cura de una cuinera, dues cambreres i personal per a la neteja.

Tots els responsables de la Colònia assistiren a unes conferències i classes pràctiques de gimnàsia, que donà D. Pere Crespí, mestre de l'Escola Anxa, i també a unes conferències sobre Higiene de les Colònies Escolars i Primers Auxilis, a càrrec de l'Inspector Provincial de Sanitat, Sr. Joan Durich Espuñes, i s'aconseguí la compenetració entre ells i l'acord en relació als objectius i funcionament de la Colònia, mitjançant unes reunions i converses. D'altra banda tots els qui havien d'assistir a la Colònia foren vacunats contra el tifus.

S'adquirí el material necessari; la cantina de l'Escola Normal deixà material de cuina i menjador; la classe de

⁸ L'escola de Porto Colom s'havia construït com a Graduada de tres seccions. L'arquitecte havia estat D. Guillem Forteza; el contractista, la Cooperativa de Treballadors; l'aparellador, D. Gabriel Roig. El pressupost es rematà en 45.393'45 pts. i el solar fou donació de D. Mateu Mas Moll. Vegi's *L'obra de la República a Felanitx*, Estampa Felanitxera, s. d., fullet editat per Esquerra Republicana. D'altra banda, a una llibreta personal de l'arquitecte Forteza (cedida per la seva fillola Felisa Forteza) hi figura dia 12 de novembre de 1931 l'encàrrec de l'escola del Port de Felanitx i consta entre parèntesi "colònies". Per tant, des de l'inici del projecte s'havia pensat en aquest ús de l'edifici.

⁹ La relació definitiva de nins assistents va ésser aquesta:

"Andrés Juan Marí, Miguel Comas Lladó, Bartolomé Martorell Jaume, Guillermo Vallespir Mas, Camilo Soler Roca, Juan March Puigserver, José Medrano Valls, Sebastián Ferrer Gamundí, Ramón Vidal Salord, Juan Pons Benejam, Juan Font Crespí, Francisco Cerdá Quetglas, Miguel Borrás Ginart, Antonio Borrás Ginart, Antonio Juan Guimaré, Isaach Lang, Juan Luis Sans, Miguel Terrassa, Guillermo Soler Roca, Juan Asensio Reinés, Lorenzo Tous Llobera, Mariano Prats Escandell, Nadal Sastre Oliver, Gabriel García Vives, Guillermo Riera Estelrich, Juan Vidal Salord, Pablo Salas Far". Les edats es comprenien entre 7 i 14 anys. Eren quasi tots nins debils, raquítics i mancats de creixement.

¹⁰ Durant tot el temps de la colònia no es registrà cap accident ni malaltia considerable, malgrat l'aigua de la cisterna quedàs contaminada, essent necessària la desinfecció amb Caporit.

Matemàtiques alguns jocs escolars; la de Ciències Naturals insectaris i agafa-papallones i el laboratori de Física diversos aparells meteorològics. L'Escola graduada de Felanitx, dirigida per D. Pere Riera, proporcionà un aparell de ràdio i cadires. Les alumnes de la classe de Manualitzacions, coordinades per la professora D.ª Elvira Tovar, confeccionaren la roba dels llits i taules. I altres coses foren duites, finalment, pels propis assistents a la Colònia. La "Compañía de Ferrocarriles de Mallorca" oferí els transports gratuïtament. El mestre de Porto Colom, Sr. Bover, oferí també el seu ajut incondicional.

La vida a la Colònia es desenvolupà de forma molt intensa i ben organitzada. La durada fou des del dia 25 de juliol fins dia 22 d'agost (un total de 29 dies). Els 27 nins es distribuïren en tres seccions de nou, cada una a càrrec de dos alumnes normalistes, un dels quals ja havia participat a colònies. Els metges de Felanitx, doctors Rigo i Miquel, desinteressadament feren el servei sanitari.¹⁰

Les directrius i la filosofia educativa de la Colònia estan expressades a la memòria en aquests termes:

"a) ASPECTO FISICO.—Mucho ejercicio corporal alternado con descansos al iniciarse la fatiga. Sobrealimentación a base de la cocina del país. Reposo después, de la comida del mediodía y retrasar algo el momento de irse a dormir tras la cena. Limpieza al levantarse de manos, cara y boca. De las manos antes y después de las comidas; de los pies después de las excursiones. Baño de mar casi diario. Duchas tras la gimnasia o los deportes y a la vuelta del baño de mar.

b) INSTRUCCION.—Mucho trabajo manual en papel, cartulina y madera. Confección de la serie de animales de Tono. Algún problema ocasional: cubicación del depósito del agua, volumen de cubo o pozal; manera de orientarse; plano del edificio de la Colonia. Recolección de minerales, plantas e insectos. Dibujo libre. Relatar un suceso. Colaborar en el periódico LA FLECHA, trisemanal. Construcción de pequeños enseres para la Colonia: Buzón, cajitas para el papel higiénico, veleta con anemómetro... Datos meteorológicos: temperatura máxima y mínima, humedad, fuerza y dirección del viento.

c) EDUCACION MORAL.—Sometimiento a pocas reglas, las indispensables, pero éstas consideradas como inquebrantables, para educar en la libertad. Participación máxima de los colonos en la vida de la comunidad a fin de que se sintiesen participantes en la misma obra. Directores y maestros no han de ser jefes sino guías. Camaradería y confianza mutua completas. Emulación y jueces colectivos con preferencia. Autoridades en ciertos asuntos y en todos los casos posibles los mismos niños (la Biblioteca estaba servida por los niños, así como los juegos en depósito). Los mismos niños juzgaban las faltas de sus compañeros, llegándose en cierta ocasión a celebrar un verdadero juicio oral en el que se descubrió y condenó a los verdaderos autores de una falta.

d) EL AMBIENTE.—Había de ser alegre en cuanto fuese posible. Para ello se procuraba satisfacer todas las tendencias educadoras de los colonos, manteniéndolos en una actividad placentera. Se prodigaron los juegos, activos, como el fútbol, la pelota, el ping-pong, el tragabolas, y los sedentarios: la oca, el parchesi, dominó, damas, ajedrez, la mayor parte de los cuales costaban a 95 cts. Para estimularles a tener cuidado con ellos además de estar recogidos y servidos por un niño, se les ofreció que al terminar la Colonia los juegos se repartirían entre los mismos niños, lo cual fue de un efecto admirable. Se les proveyó de unos cien volúmenes de literatura infantil selecta, así como de revistas infantiles cuyo fondo renovaban los maestros que hacían alguna excursión a Palma o los padres de los alumnos en sus visitas.

Se establecieron campeonatos de natación, salto, carreras, foot-ball, etc., por secciones, que despertaron gran interés.

Todas las mañanas se entonaban canciones populares que amenizaban también la vuelta de las excursiones y todas las noches, tras la cena, uno de los maestros, generalmente el Sr. Serra, contaba uno o varios cuentos mallorquines, deleite de los colonos.

Se organizaron representaciones teatrales en que participaban maestros, alumnos y colonos. Se estableció una vigilancia discreta pero constante sobre los colonos que pudiéramos llamar perturbadores y se encargó a algunos de éstos de la protección de los más débiles, a fin de evitar incidentes enojosos. Se redujeron al mínimo los castigos (siendo el más fuerte de ellos la prohibición del baño) estableciéndose la condena condicional y el indulto previa petición de los perjudicados".¹¹

L'horari dels dies no festius s'estructurava al voltant de les hores d'aixecar-se i menjades. A les 7 del matí començava la jornada i les menjades es situaven a les 8, 10, 12,30, 4 i 8 hores.¹² L'hora d'anar-se'n a dormir tenia una certa flexibilitat per les activitats organitzades després de sopar. De les 8 a les 10 del matí es realitzaven diversos treballs, segons les aficions i aptituds. De les 10 a les 12,30 hi havia jocs dirigits, gimnàstica, sports i cant. Abans de dinar dutxa o, al menys, neteja considerable, a després una hora de descans. De la 1 a les 4, joc lliure o lectura (a la Colònia, com queda dit, funcionava una biblioteca). Després de berenar, tota la Colònia marxava a Cala Marçal a banyar-se i a jugar a la platja. Després del sopar es contaven contes i a dormir. Com a darrera activitat, es reunien directors, mestres i alumnes normalistes per a comentar les incidències del dia. Els dissabtes a la nit es solia realitzar una representació teatral i, per això, els diumenges es retrassava mitja hora l'hora d'aixecar-se. De forma voluntària s'assistia a missa a Felanitx i després es rebien nombroses visites a la Colònia.

Entre les excursions realitzades, s'han de ressenyar: la visita al faro del port; la visita a un forn de calç; excursió a

Un moment del bany.

D'esquerra a dreta, els normalistes Melcion Rosselló, Antoni Rosselló i el mestre Gabriel Font.

Cala Murada; a Sant Salvador; a l'Estació Enològica i Cellar Cooperatiu de Felanitx, etc...

I es va procurar que la Colònia tingués una projecció "Extra-escolar".

¹¹ Memoria sobre la Colonia Escolar de Porto Colom. p. 8-9. DAE.

¹² Com a informació anecdòtica —no s'oblidi però que la sobrealimentació constituïa un mitjà molt important de la colònia— transcrivim els menús de dos dies.

Día 26 julio, viernes

Desayuno: Café con leche y coca.
 Almuerzo: Ensalada de tomate, pimiento y aceitunas.
 Comida: Lentejas guisadas. Albóndigas de carne, con patatas. Peras.
 Merienda: Pan y chocolate.
 Cena: Sopas mallorquinas. Salmonetes con tomate y berenjenas. Café con leche y galletas Artiach.

Día 1 agosto, domingo

Desayuno: Chocolate con leche y ensaimada.
 Almuerzo: Pan con queso o sardina o manzana.
 Comida: Arroz con calamares y cangrejos. Ternera mechada con patatas Rossini. Ensalada de lechuga y tomate. Flan. Ciruelas. Helado. Coca (obsequio de un proveedor).
 Merienda: Pan y membrillo.
 Cena: Sopas mallorquinas. Tortilla de patata. Café con leche y galletas Artiach.

“Con objeto de dar a las gentes el conocimiento de esta clase de instituciones y despertar su simpatía por ellas invitamos a las Autoridades de Palma a despedir a los colonos, dimos facilidades a los vecinos y veraneantes de Porto Colom para visitar la Colonia (tal era la afluencia de visitantes que fue preciso para atenderles nombrar una Comisión de Visitas); invitamos al vecindario a la fiesta de despedida de los niños, y publicamos en la Prensa local varios artículos sobre la vida en la Colonia, escritos unos en mallorquín por el maestro Sr. Serra, que vieron la luz en LA ALMUDAINA, y otros en castellano, escritos por la Dirección y que aparecieron en LA ULTIMA HORA.

Numerosos testimonios posteriores nos han demostrado que no fue ineficaz nuestro esfuerzo en este sentido”.¹³

Quant als resultats obtinguts, és prou expressiva la Memòria de la Colònia. D'una organització tan acurada i d'una voluntat i competència fora de tot dubte, els fruits no podien ésser migrats. Els resultats, agrupats segons la seva pertinença al nivell físic o al nivell educatiu, foren els següents:

“ASPECTO FISICO.—Puede decirse que el estado sanitario de la Colonia fue perfecto ya que no se registraron arriba de media docena de indisposiciones muy pasajeras, en su mayor parte empachos gástricos, que fueron atendidas con todo celo y desinterés por los facultativos antes mencionados.

El principal peligro se presentó con la contaminación de las aguas potables que reiterados análisis del Instituto Provincial de Higiene declararon pobladas de bacterias patógenas, muchos más cuando reventaron las cañerías de las aguas residuales por deficiente construcción de la fosa Moura. La adición al agua de beber de fuertes dosis de Caporit, aconsejadas por la Inspección de Higiene evitaron toda enfermedad esterilizando por completo las aguas.

Aparte del aspecto saludable que presentaban todos los colonos al fin de la temporada puede decirse con toda precisión que todos ellos aumentaron en peso (excepto uno que disminuyó ligeramente), llegando uno de ellos a los 3 kilos y 700 gramos de aumento. Este fue por término medio de 1 kg. con 300 g. en los colonos y mayor aún en los alumnos, ya que uno solo de éstos batió el record con 8 kg. de aumento en 4 semanas.

Algunos colonos aumentaron la talla. En cambio no pueden sacarse conclusiones acerca del perímetro torácico porque las variaciones circunstanciales al tomar la medida (aun hecha por personas especializadas) eran mayores que las variaciones por desarrollo.

Eliminado este dato hemos juzgado inútil calcular el índice de robustez que aparece en las fichas, pues habría de reducirse a la relación entre el peso y la talla y no variando ésta por regla general el aumento de aquel da el sentido y amplitud de la variación. En el caso de que la talla ha variado puede dar dicho índice

un concepto erróneo de debilitación que parece improcedente poner de relieve.

b) ASPECTO EDUCATIVO.—Todos los colonos adquirieron hábitos de regularidad, de orden, de disciplina, de soladad con sus compañeros y de lealtad para con una institución. Hábitos higiénicos de limpieza y de ejercicio físico que... nos tememos mucho que no sean duraderos en su mayor parte.

Pero los más interesantes en el caso de los muchachos llamados *difíciles* por considerarlos así los informes de padres y maestros. Todos ellos acabaron por portarse excelentemente en la Colonia y por ello, el que suscribe, al ser entrevistado por un pequeño redactor de LA FLECHA, el periódico infantil, acerca de qué era lo que le había parecido mejor de la Colonia, contestó: “El que algunos niños malos, se hayan vuelto buenos”.

Informes de los padres obtenidos dos meses después del regreso, afirman que se conservaba en la casa la *mejoría* iniciada en la Colonia.

c) EL AMBIENTE.—Pero el éxito mayor está a juicio del que suscribe en haber logrado un ambiente de cordialidad, de afecto y camaradería entre todos los componentes de la Colonia, unidos en una obra de caridad y amor, desenvuelta en medio de una alegría optimista en que apenas se sentía la coacción y se disfrutaba en cambio de la máxima libertad. Esto hace que seguramente para todos los que formaron parte de la Colonia sea ésta de recuerdo imperecedero”.¹⁴

L'experiència de la realització de la Colònia escolar de Porto Colom, a l'estiu de l'any 1935, a càrrec de l'Escola Normal no serà correctament analitzada ni interpretada si no és considerant algunes circumstàncies que l'envoltaren, entre les quals hi trobam:

1.—La gran prioritat política otorgada per la Segona República a l'ensenyament.¹⁵ El Pla Professional de Magisteri i les construccions escolars, en serien dues manifestacions. Constitueix, d'altra banda, una constant històrica l'ajut i consideració dels governs envers les Escoles Normals en èpoques democràtiques i progressistes, i viceversa (l'època franquista n'és un típic exponent).

2.—La coincidència al claustre d'aquesta Escola Normal i a la Inspecció d'Ensenyament Primari d'un grup de professionals extraordinaris, formats a l'Escola Superior de Magisteri de Madrid, que possibilitaren una renovació pedagògica¹⁶ a les Illes Balears irrepelida i, possiblement, irrepel-

¹³ Memoria sobre la Colonia Escolar de Porto Colom. pp. 15-16. DAE.

¹⁴ Memoria sobre la Colonia Escolar de Porto Colom. pp.16-17. DAE.

¹⁵ Vegi's, per exemple, PEREZ GALAN, M. *La enseñanza en la Segunda República Española*. EDICUSA. Madrid. 1975.

¹⁶ Seria molt interessant constatar en cada cas les influències dins l'àmbit professional que tingueren dues circumstàncies. En primer lloc, la gran qualitat humana d'una dotzena i mitja —aproximadament— d'aquests professionals (els noms dels quals són ja prou coneguts) i, en segon lloc, el fet de que uns i altres s'havien format al mateix centre: l'Escola Superior, com hem dit abans.

tible. El Museu Pedagògic Provincial (1918-36) en seria la institució aglutinant.

3.—La gran preocupació per l'educació a institucions no específicament educadores. Els ajuntaments,¹⁷ a nivell institucional, i els metges,¹⁸ a nivell personal, havien demostrat des de començaments de segle un interès molt considerable. L'Ajuntament de Felanitx s'havia compromès ja a unes adaptacions de l'edifici emprat per tal que cada any s'hi pogués fer una colònia.

Sense cap dubte, el coneixement i l'adequada interpretació de la història de l'Escola Normal, avui integrada a la Universitat de Palma de Mallorca, de la qual la Colònia de l'any 1935 en constitueix un interessant episodi, i aquestes pàgines una primera aproximació, ajudaria al seu redreçament al servei de l'ensenyament i del país.

¹⁷ Per exemple, l'Ajuntament de Ciutat, l'any 1912 inaugura amb tota solemnitat l'única escola municipal: l'Escola Graduada (avui Col·legi Nacional Mixt d'EGB. "Gabriel Alzamora"). Es pot consultar la publicació de PONS FABREGAS, B. *La Escuela Graduada. Informe dirigido a la alcaldía y documentos justificativos*. Est. tip. de J. Tous. Palma. 1916.

¹⁸ A l'obra de TOMAS MONSERRAT, J. *Medicina y Médicos. Mallorca. Siglo XIX*. Imprenta Moderna. Lluçmajor, 1976, es pot llegir: "Inclinado (Font y Monteros) durante toda su vida hacia una medicina social, formó parte del cuadro médico de diversas compañías de Seguros y, por ser convencido naturalista, fundó en Palma de Mallorca, la primera colonia escolar", p. 58. I ja l'any 1912, Pere Ferer i Pujol, metge d'Andratx i director del semanari "Villa de Andraig", a l'exemplar de dia 29 de juny hi reclamava una escola montessoriana pel seu poble.

Palma, abril, 1981.

Carta de l'Ajuntament de Felanitx
que expressa el compromís de realitzar millores
a l'edifici de l'escola de Porto Colom.

ALCALDIA DE FELANITX
BALEARES
—
PARTICULAR

Felanitx 21 Noviembre de 1935

Sr. D.

José M^a. Erayalar

Palma

Distinguido Sr. y atento amigo:

Recibida su atenta comunicación

junto con una memoria de las necesidades y obras convenientes a realizar en la Escuela Graduada de Porto-Colom para su consecuente funcionamiento como Colonia Escolar.

Fué tomada en consideración y facultada la Comisión de Obras para que en su día proceda a la ejecución de las que considere indispensables.

Quedo muy afitmo. y s.s.

q.e.s.m.

Juan Gado